

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Štev. 6.

V Ljubljani, sobota dne 21. julija 1917.

Leto I.

Častna dolžnost vsakega sodruga in sodružice je, da se naroči na delavsko glasilo, ki izhaja v njihovem materinem jeziku in ga po svoji moči razširja.

Demokracija.

Po Lassallovem izreku je prava ustava vsake dežele dejansko razmerje sil. Kakšno je bilo doslej pri nas to razmerje? Cesar, ki se mu pokore vojaki in topovi — to je kos ustave. Plemstvo, ki poseduje zemljo, cerkveni knezi, ki imajo na dvoru velik vpliv in ki potom tega vpliva lahko dosežejo, da nastopajo zanje uradniki in vojaki — to je kos ustave. Veliki industrialci, velike banke, od katerih je odvisna država pri najemanju posojil — to je kos ustave. Imamo seve tudi ustavo, kos papirja, kjer so razvrščene lepo po paragrafih pravice cesarjeve, ministrov, parlamenta in državljanov, a ta ustava je le izraz dejanskega razmerja sil. Dokler odgovarja napisana ustava dejanskemu razmerju sil, je ne krši noben državnik. Če se pa izpremeni dejansko razmerje sil in ne odgovarja napisana ustava nič več temu razmerju, tedaj raztrga lahko pisano ustavo kakor vsak drug kos papirja vsak minister, kakor je bil storil grof Stürgkh.

Tudi široke ljudske mase postanejo lahko kos ustave. Če vedo vladajoči v deželi, da odloži ljudstvo rajše orodje, da opusti rajše delo, da se da rajše pobiti, tedaj postane tudi njegova odločna volja kos ustave.

Avstrijsko ljudstvo se je doslej vse premalo zavedalo svoje moči in se je samo izločilo iz dejanske ustave, ker je brezbrizno pustilo, da mu je izvil grof Stürgkh njegovo najboljšo orožje iz rok — parlament. Gotovo bi ne bili imeli triletno brezustavne dobe, triletnega preganjanja in zatiranja, če bi bilo stalo ljudstvo odločno za parlamentom. Krona, birokracija, generali so vse močnejši, če ne omejuje njihove oblasti parlament — te žalostne izkušnje imamo dovolj, v trdo šolo absolutizma smo morali v teh treh letih, preden smo spoznali, da je najslabši parlament še vedno boljši kakor absolutizem, da je nadvlada te ali one parlamentarne večine še vedno boljša kakor samovlada ljudstvu tuje birokracije.

Danes se je izpremenilo dejansko razmerje sil, ljudstvo postaja zopet del ustave, vrednost demokratične uprave je jasna vsakomur. Vojna, najbrutalnejši izraz kapitalistične sile, je prinesla najglobokejše pojmovanje demokratizma. Delavstvo ne smatra demokracije kot novo obliko vladanja, temveč kot organizacijo svobode in kot tako je hoče tudi uresničiti. Pravica narodov do svobodnega razvoja, pravica vsakega do razvoja svoje osebnosti, enakopravnost pred zakonom — postanejo organi deli demokracije, ki jo hoče razredno zavedno delavstvo uresničiti neposredno pri sebi in v državi. Delavstvo ne razumeva demokracije tako, da bi pomenjala vladno mas, temveč tako, da bi pomenjala samovladanje ljudstva pod takimi pogoji in v takih oblikah, ki izločujejo vsako vladanje razredov in nasilje ene plasti ljudstva nad drugo. Demokracija in vladanje večine nad manjšino, temveč zavarovanje večine pred nadvlado manjšin. Demokracija je le tam, kjer je zagotovljen manjšinam svoboden razmah in usposoblja manjšine, da posta-

nejo večine. Trajno gospodstvo ene družabne plasti nad drugo in mogoče brez korupcije vladajoče plasti. Za zdravo demokratično življenje je neobhodno potrebno, da se menjava sestavljanje većin in zato je zanj važen pogoj, da dobe manjšine največje politične pravice.

Organizacija vojne prehrane.

Z naredbo 28. svečana t. l. je c. kr. urad za vojno prehrano ustvaril temelj za zgradbo organizacije vojne prehrane. Določil je takozvane prehranjevalne inspekcijske okraje z inspektorji na čelu — dalje deželne oz. okrajne gospodarske urade ter občinske gospodarske svete. Od 28. svečana sem je preteklo že precej časa. Kako je izvedena ta naredba? Na Kranjskem je n. pr. že nekaj članov imenovanih v deželni gospodarski urad — ali skupaj še niso prišli, ker jih ni še nihče sklical. Tudi so sempatja že imenovali razne gospode v okrajne gospodarske urade, ali o kakem delu teh uradov nismo še ničesar slišali. Še manj seveda smo slišali o občinskih gospodarskih svetih. Naredba pravi, da naj le-ti sestoje iz 4 oz. največ iz 10 članov. Ti „občinski gospodarski sveti“ naj bodo obč. uradom v pomoč in so opravičeni svetovati in svoje mnenje izražati obč. uradom... Naredba čisto natančno določa delokrog teh gospodarskih svetov. Kje so?

Vzemimo Ljubljano. Imamo aprovizacijski odbor, ki je izvoljen iz obč. sveta. Delavstvo Ljubljane je že večkrat opozorilo ljubljanskega župana, da naj prevzame v ta odbor še zastopnike konsumentov zlasti delavstva. Vse zastonj! Gospodje so se

LISTEK.

A. P.

Poslanec Zavrlè.

(Dalje.)

„Bog s teboj!“ — se oddahne. Saj bom moral glasovati za tistega, ki bo imel največ in najbolj uglednih volilcev za seboj!

Zmigne z rameni, z roko bije po zraku kakor bi preganjal nadležne muhe. Nato podloži razmršeno brado z levico, z desnico pa pogladi po svojevoljno se krivečih kocinah.

„Kje sem že bil?“ — se otrese in stopi zopet pred ogledalo. „Pričnimo znova. Takole:

Slavna vlada, visoka zbornica! Ko je senat starega Rima, ves prestrašen, izvolil usiljivega Severusa za imperatorja, in je bil ukazal zadaviti pravega cesarja Julijana, je ostalo rimsko ljudstvo... Kakšno? Mirno! Novega cesarja je ljubilo, ker je starega sovražilo. Današnje državno življenje pa je povsem drugačno, bolj kulturno. Ne da se primerjati... nikakor ne... zakaj ljudstvo živi... živi namreč...“

NPAREJ, št. 6, 21. julija 1917.

Zavrle obmolke; jezik se mu je bil zataknil. Glej, prvi minister je menda gibil, z začudenim pogledom se je ozrl skozi zlati ščipalnik, menda naravnost vanj. Zdi se mu, da nekdo prihaja po stopnicah...

„Ljudstvo je zadovoljno, ubogljivo in — hvala Bogu — navdušeno za božjo čast!... Naprej!“

„Gospod poslanec — dober dan! Vedno dovolj opravka, kaj ne! Na zdravje? Tudi družinica je zdrava, seveda! Hvala Bogu!“

Star gospod, suhljatega telesa in drobne glavice stopi v sobo. Njegove priliznane manire spominjajo na malomestnega krojačka. Njegova obleka, nekdanja črna, je spremenila barvo, svetlika se v nedoločnem zelenju. Suha, naprej štrleča brada je obrita, usta so vdrti; — moč je izgubil zobovje. Kadar se prikloni se zalesketa nad njim ogromna pleša.

„Gospod Hvala, pozdravljeni!“

„Za majhno uslugo, gospod poslanec, vas hočem prositi. Vem, ne boste mi odrekli!“

„Z veseljem vam postrežem, ako bo v moji moči...“

„Stara leta, slabe oči. Ako hočem čitati časopis, rabim očala!“

„Kaj hočete! No, pa vi ste še trdni!“

„Davi, ko mi je prinesla dekla zajtrk v sobo, sem porinil prt z mize. Očala so padla na tla in tu, prosim, so črepinje!“

Gospod Hvala razvije papir in pokaže razbita očala. Z nosljajočim glasom nadaljuje:

„Kadar boste šli v mesto, stopite še tja k tvrdki Iceles in kupite mi nova. Ravno taka naj bodo: lepa, močna, lahka in ne predraga. Ko se pa ta reč tako rada razbije!“ Zavrle čuti, da mu zastaja srce. Težko zadiha, oči mu odrevene, brezizrazne so kakor ribje. Nedoločen smehlaj mu zapleše okoli krivičastih usten. Kocine brade planejo na vse štiri vetrove.

Nasloni se na zid, zajecja:

„Seveda! Kajpak! Ko pridem v mesto... naravnost s kolodvora jo mahnem k tvrdki Iceles! Veseli me, da vam bom storil uslugo! Kako pa sicer, gospod Hvala? Imate še kakšne druge želje? Nobene? Zdravi ste? Vsega imate preveč, zdravja, bogastva, ugleda...“

„Vi ste pravi porednež!“ — ugovarja stari gospod. Zadovoljen je, ker upošteva gospod poslanec njegovo bogastvo in njegov ugled.

„Veliko poslov imam. Časih ne vem, kje mi glava stoji!“ — zatrjuje Zavrle in

Uredništvo in upravnništvo

izgovarjali, češ: Tu ne more biti nihče drug kot zastopniki iz obč. sveta. — Tudi „posvečevalnega glasu“ niso nikomur privoščili. Naredba z dne 28. svečana pa odreja „občinske gospodarske svete“. V Ljubljani ga ni. Gospodje ne marajo nikogar med se. Vprašamo jih tem potom: Ali naj se obrnemo na višjo instanco in naj avtonomno občino c. kr. vlada opozori, da je treba popolniti dosedanje aprovizacijsko organizacijo?

Da so obč. gospodarski sveti potrebni nam dokazujejo nedostaki pri aprovizaciji v Ljubljani — glej vojno kuhinjo, razdeljevanje cenejšega mesa itd.

Isto velja za občine po deželi, tako za Idrijo, kjer je aprovizacija zelo pomanjkljiva, za Jesenice, Tržič itd. ...

Opozarjamo c. kr. dež. vlado in pa gosp. c. kr. prehranjevalnega nadzornika, da pogledata, kako se izpolnjuje po kranjski deželi odredba c. kr. urada za ljudsko prehrano z dne 28. svečana 1917.

I. R.

Politični pregled.

= Ustavni odsek državnega zbora.

Na seji tega odseka je dejal sodrug Pittoni: Vojno nadzorovalni urad je v svoji sedanjosti sestavi, v svojih pravicah in svoji neodgovornosti popolnoma nezdržljiv z ustavo, odpraviti ga je treba. Ta urad stoji nad vlado. Vsak uradnik, vsak namestnik, celo ministri se pokore temu skrivnostnemu uradu. Cenzura je v popolni oblasti tega urada. Skrajno predrzno je, da pošilja ta urad nekega majorja kot cenzorja v parlament. Ta urad prepoveduje čitanje tujega časopisa in vse poročanje v časopisju je izročeno prvsem nesposobnim ljudem tega urada. Sodrugi Diamand je dejal, da je prinesel ta urad avstrijski državi več sovražnikov, kakor jih morejo premagati naši vojaki. Minister za notranje zadeve grof T o g g e n b u r g pove kako je sestavljen ta urad. V uradu so zastopniki vseh avstrijskih ministrstev in skupnega finančnega ministrstva za Bosno in Hercegovino, na čelu urada je general. Urad je upravičen, da daje navodila neposredno ministrstvom, ki so v njem zastopana. Gre predvsem za vprašanja, ki so v zvezi z izjemnimi določbami, zlasti da se prepreči špionaža, da se ne razširjajo vesti in odredbe, ki lahko škodujejo vojne interese in za policijske stvari kakor o postopanju s tujci in o interniranju in konfiniranju. Odgovornost tega

se trudi, da bi bil prijazen napram neljubemu obiskovalcu. „Kakšen zlodej ga je prinesel! Kako bi se ga odkrižal kar najhitreje?“ — si misli.

Gospod Hvala pa ima časa še preveč. Komodno se rapoloži po stolu, z nogami se vpre na pod in začne politizirati:

„Kako pa vi mislite, gospod poslanec, o včerajšnji demisiji ministrstva? Povejte mi resnico!“

Iz telovniškega žepa privleče na dan starinsko dozo za duhan in jo ponudi Zavrléu. Ta si privošči en vzemek in si ga potlači v nosnice.

„Prav fin duhan imate, gospod Hvala! „Specialiteta je moj duhan!“ — Stari gospod se zadovoljno smehlja, ko začne Zavrlé kihati.

„Hšk! hšk! hušk!“

Tudi gospod Hvala kihne. Toda njegov nos je vaje sčegetanja in se hitro umiri. Zavrlé pa se ne more ustaviti; tako dolgo kiha, da se mu oči zasolze.

„Hšk, hšk, hušk!“

„To je za glavo dobro!“ — meni gospod Hvala.

„Veste, res! ampak ... hšk! ... ministrstvo je padlo ... hšk! ... vsled opozicije ... hušk! ... v agrarnem vprašanju ...

urada se razdeli na vsa zastopana ministrstva. Dr. K r e k razpravlja o nastanku urada. Hoteli so ustanoviti najbrže skupno eksekutivo glede izjemnega stanja, a Ogrska je ugovarjala in zato niso ustanovili skupne eksekutive. Zato tudi na Ogrskem, Hrvaškem in Slavoniji ni bilo internacij in konfinacij. Dualizem se je izkazal tudi tukaj nezmožnega kakor v vprašanju prehrane. Avstrija naj postane zvezna država, drugače bo izpostavljena velikim nevarnostim. Za poročevalca v drž. zboru je izvoljen sodrug Diamand.

— **Kriza v ogrskem ministrstvu.** Zaradi imenovanja višjih županov preti kriza v ogrskem ministrstvu. Justičnemu ministru Vaszonyju so hoteli dati drug ministrski portfelj, a je izjavil, da rajše odstopi.

— **V hrvaškem saboru** je zahteval poslanec Radić, naj posreduje vlada, da sprejme cesar zastopnike vseh hrvaških strank, da mu razlože svoje nazore o združitvi vseh Jugoslovancev v monarhiji.

— **Nemški državni zbor.** Na četrtkovi seji nemškega državnega zbora je govoril prvič novi kancler dr. Mihaelis. Njegov govor se bistveno prav nič ne razlikuje od govorov prejšnjega kanclerja. Tudi dr. Mihaelis je zatrjeval, da je bila Nemčiji vojna vsiljena, da je bila vojna podmorskih čolnov potrebna in da zmaga jejo nemške armade na vseh bojiščih. Ko je prečital brzojavko iz vzhodnega bojišča, da so predrele zavezniške čete ruske postojanke pri Zborowu, mu je zaklicala socialno demokratična manjšina: Stimmungsmache! (Ustvarjate ugodno razpoloženje). Ko govori o mirovnem vprašanju, pravi, da **Nemčija ne more še enkrat ponuditi miru.** Kadar bomo sklepali o miru, tedaj bomo gledali v prvi vrsti na to, da postanejo meje Nemčije za vse čase varne. S sporazumljenjem in z izravnavo moramo dobiti poročila za življenjske pogoje Nemčije na suhem in na morju. Mir mora postati temelj za trajno spravo med narodi, mora preprečiti nadaljno sovraštvo med narodi s tem, da se ne izvede gospodarske obkoljenosti in zavarovati nas mora pred tem, da se ne izpremeni vojna zveza naših nasprotnikov v gospodarsko zvezo proti nam. Te cilje dosežemo lahko v okvirju vaše resolucije. Če se odrečejo sovražniki svojim osvojevalnim strastem in če žele pogajanj, je pripravljeno vse nemško ljudstvo in nemška armada s svojimi voditelji, ki soglašajo s to resolucijo, potem smo pripravljeni poslušati nasprotnike, mi vstopimo v mirovna pogajanja pošteno in

hušk! ... Sedaj se položaj zjasni ... hšk! ... gospod Hvala! ... Hšk! — Hušk! — Hušk!

Gospod Hvala pazljivo posluša, kima z glavo in premišljuje novi položaj. Zavrlé sedi na stolu, njemu nasproti, obraz si zavija v robec. Ko se končno nos nekoliko pomiri, začne zopet oprezno namigavati obiskovalcu:

„Toliko posla imam še danes! Dvajset pisem moram napisati, do polnoči bom komaj gotov z njimi. Jutri rano pa se moram odpeljati. Resnično, ni urice, ki bi o nji lahko rekel — moja je, mo-já! Očala vam pa že preskrbim, gotovo jih dobite!“

Začne mu stiskati desnico in ga tako prisili, da vstane. Ko ga s težavo izrine iz sobe, je že zelo utrujen. Za zaprtimi vrati s pestjo grozi za njim:

„To je že od sile ... Tak nesramnež, skopuh in umazanec! Da si prihrani znamko za pismo, pride k meni — optiku! Prava beseda! Optiku sem!“

Med pogovorom in kihanjem se mu je še bolj zmedla bradica. Stoji pred zrcalom, jo čese in gladi z dlanmi. Naposled se vrne k svojim starim mislim, zakaj te dni bo govoril ...

(Dalje prih.)

pripravljeni za mir. Glede prehrane je izjavil, da bo letina srednje dobra in da Nemčije ni mogoče izstradati. O notranji politiki je izjavil, da stoji na stališču cesarjeve poslanice glede preosnove volilne reforme na Pruskem. Želi ožjega stika med vlado in velikimi strankami, seveda tako, da se ne oškoduje državno zvezni značaj in ne ustavni temelji države. Stik med vlado in parlamentom postane tesnejši, če pridejo na vodilna mesta ljudje, ki uživajo zaupanje velikih strank ljudskega zastopa. Seveda je to le mogoče, če prizna druga stran, da se ne sme omejiti ustavna pravica državnega vodstva za vodstvo v notranji politiki. **Nisem voljan, da se mi iztrga vodstvo iz rok.** Bodoča Nemčija, to je povedal ob sklepu, naj bo taka: Veličastna, npravna, bogaboječa, zvesta, miroljubna, mogočna. Za njim je podal član centra F e h r e n b a c h po naročilu centra, socialnih demokratov (večine) in napredne ljudske stranke že znano mirovno resolucijo. Za njim je govoril S c h e i d e m a n n v imenu večine socialno demokratične frakcije. Med drugim je tudi dejal: **Vojno podmorskih čolnov so označevali kot sredstvo, da se konča vojna že v tem poletju.** Ta up se je podrl. S tem so storili nemškemu ljudstvu prav slabo uslugo, ker le resnica nam pomaga lahko v našem položaju. Resnica je, da vojne ni mogoče končati z vojaškimi sredstvi. Mirovno resolucijo je sprejel državni zbor z 214 proti 116 glasovom, 17 poslancev se je zdržalo glasovanja. **Predlog za vojne kredite je bil sprejet z večino glasov, proti so glasovali le neodvisni socialni demokratje.**

— **Nemiri v Peterburgu.** Reuterjev urad poroča iz Peterburga o resnih nemirih. Vojaki so zasedli tiskarno „Novoje Vremje“ in so izsilili objavo oklica na ljudstvo, da se odstrani začasna vlada. Glasilo delavskega in vojaškega odbora obsoja nemire, ker ogrožajo revolucijo. Nekaj vojaštva je na strani demonstrantov, to vojaštvo razpolaga s 5000 strojnici. Nemiri izsilijo najbrže popolnoma socialistično ministrstvo pod predsedstvom Tzeretelija. Tudi v Moskvi je prišlo do izgrediv. Vzrok nemirov je najbrže v tem, da ne soglašajo del ruskega delavstva z ofenzivo, pa tudi imperialistično meščanstvo je nezadovoljno zaradi rešitve finskega in ukrajinskega vprašanja. Pri prvotnem glasovanju v delavskem in vojaškem svetu je glasovala večina za ofenzivo z utemeljevanjem, da soglašajo ofenziva z ruskim bojem za mir. Revolucija mora imeti dobro pripravljeno armado, da odvrne nesrečo, ki je preti od imperialistične Nemčije. Ves položaj se je poostрил vsled narodnostnih vprašanj Fincev in Ukrajincev. Vesti o nemirih v Peterburgu je od različnih korespondenčnih uradov mnogo, pa si precej nasprotujejo, zato je treba počakati razjasnitve.

Dnevne beležke.

— **Ubogi Istrijanci.** Po Istri je neprestana suša, ki uniči vso setev. Koruza in grah po mnogih krajih nista niti odgnala. Krme za živino pridelajo komaj za nekaj mesecev. — **Vzdržimo do zmagel**

— **Zavarovanje dajatev, ki segajo čez normalne pravice pri občnem pokojninskem zavodu za nameščence.** V zmislu čl. IV. noveliranega pokojninskega zakona je obči pokojninski zakon pričel z obratom prostovoljnega zavarovanja dajatev, ki segajo čez normalne pravice za pri njem zavarovane osebe in za zasebno učiteljstvo. Dasiravno so doslej od ministrstva potrjeni tarifi le za stalne invaliditetne in starostne rente in za stalne vdovske rente izdelani, se vendar lahko že na podlagi teh tarifov ugodi v večji meri željam strank. Delodajalci lahko zavarujejo svoje uradnike posamezno ali pa v večjem številu. Tudi vračunanje vojnega rizika je dopuščeno. Za-

varovanje se izvrši po zaupniški zdravniški preiskavi osebe, ki se hoče zavarovati. Ministrstvu za notranje zadeve so se pa že predložili tarifi in pravila za zavarovanje večje uradniške skupine, pri katerem odpade zdravniška preiskava in ni vplačitev premij odvisna od družinskega stanja. Deželni urad v Trstu, sedaj na Dunaju V. Kriehbergasse 14 daje svojim članom podrobnejša pojasnila.

— **Novice iz Hrastnika.** Žena delavca Bizjaka je porodila trojčke in sicer dva sina in eno hčerko. En sin je že umrl. — V naši okolici se zelo množe tatvine. Pri rudarju Pistotniku je nekdo ukradel prašiča. Zaklal ga je v hlevu in odnesel. O krivcu ni sluha. Tudi poljske pridelke krađejo. V Praprotnem je bilo že veliko krompirja pokradenega, in to celo pri rudarjih, ki sami nimajo nič. So pač žalostni časi. Znamenja pomankanja! —

— **Občni zbor rudarske podružnice v Hrastniku.** V nedeljo, dne 22. t. m. bo občni zbor podružnice rudarjev ob 3 popoldne v kons. društvu. Dnevni red: Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. Volitev odbora. Predavanje o pomenu strokovne organizacije za rudarje. Poroča sodrug Sitter iz Trbovelj. Rudarji! Vsakogar dolžnost je, da se udeleži.

— **Člani kons. društva v Hrastniku, pozor!** Kdor še ni oddal dividendnih znamk, naj iste takoj odda. Sprejemajo se samo še do 24. t. m.

— **Shod rudarjev v Črni je v nedeljo 22. julija.**

— **Demonstracije v Berlinu.** O teh demonstracijah, ki so bile v torek zvečer, razširjajo nekateri pretirane govorice. Korrespondenčni urad trdi, da se je udeležilo demonstracij le 500 oseb.

— **Sodrug dr. Oto Bauer,** znan tudi slovenskemu socialističnemu delavstvu s predzadnjega našega strankinega zbora, je dobil od ruske vlade — Bauer je že nad dve leti v ruskem vjetništvu — dovoljenje, da se udeleži stockholmske konference kot tolmač. Za Baura je dobila ruska vlada v zameno duhovnika Rizlova s soprogo, ki sta bila pridržana pri nas.

— **Zagorje.** V nedeljo, 15. julija je bil tu izredni občni zbor okrajne bolniške blagajne za litijski politični okraj z dnevnim redom: 1. Sklepanje o izpremambi blagajniških pravil v zmislu ces. naredbe z dne 4. jan. 1917 drž. zak. št. 6. 2. Predlogi načelnštva. Izprememba pravil se je sklenila soglasno od deiojemalcev in delodajalcev. Pri drugi točki je sklenil izredni občni zbor ustanovitev izrednega podpornega sklada, h kateremu prispevajo deiojemalci po 26 vin. in delodajalci po 13 vin. na mesec. Vsota vplačanih prispevkov se razdeli na tri dele: a) 50% za izredne podpore potrebnim zavarovancem; b) 40% za bolniško oskrbo jetičnih in škrofuloznih; c) 10% za boj proti ljudskim kužnim boleznim. Izprememba pravil je za delavske sloje posebno važna, ker dobivajo na podlagi te izpremembe zavarovanci veliko večjo bolniško podporo in bodo zavarovane tudi njih družine. Odobrena pravila stopijo s 1. septembrom 1917 v veljavo.

— **Zračni napad italijanskih letalcev na Idrijo,** ki se je izvršil 7. t. m. okrog 1/2 3. ure popoldne, ne sme biti v časopisju samo zaznamovan, ampak tudi pojasnen. Lahko bi se bila zgodila velikanska nesreča, ker se je dogodil napad kakor strela z jasnega in v večjem obsegu. Za enkrat ni človeških žrtev; gmotne škode se še prenese. Nastaja pa vprašanje: Ali je bilo opravičeno, da nas je napad takó presenetil? O tem se govori to in ono. Varnost idrijskega prebivalstva, pomen idrijskega rudnika za državo nujno zahteva, da se vse okoliščine nepristransko in odločno preiščejo, nató pa stori vse, kar je v človeških močeh, da se kaj

takega drugič prepreči. „Jugoslovanski klub“ v državnem zboru naj se loti vprašanja z vso vneto.

Aprovizacija.

Razdelitev mesa na rumene izkaznice A. V soboto, dne 21. julija bo mestna aprovizacija ljubljanska iz svojega skladišča v cerkvi sv. Jožefa razdeljevala od 2. do 3. ure popoldne na rumene izkaznice zaznamovane s črko A goveje meso po znižani ceni. Poleg rumene izkaznice A je prinesiti s seboj tudi nakaznico za meso.

Razdelitev mesa na rdeče izkaznice A. V soboto, dne 21. julija bo mestna aprovizacija ljubljanska iz svojega skladišča v cerkvi sv. Jožefa razdeljevala od 2. do 3. ure popoldne na rdeče izkaznice zaznamovane s črko A goveje meso po znižani ceni. Poleg rdeče izkaznice A je prinesiti s seboj tudi nakaznico za meso.

Razdelitev mesa na rumene izkaznice B. V soboto, dne 21. julija bo mestna aprovizacija iz svojega skladišča v cerkvi sv. Jožefa razdeljevala goveje meso po znižani ceni na rumene izkaznice zaznamovane s črko B. Določa se naslednji red: od 3. do pol 4. ure št. 1 do 200, od pol 4. do 4. ure št. 201 do 400, od 4. do pol 5. ure št. 401 do 600, od pol 5. do 5. ure št. 601 do 800, od 5. do pol 6. ure št. 801 do 1000, od pol 6. do 6. ure št. 1001 do 1200, od 6. in pol ure št. 1201 do konca. Poleg rumene izkaznice B je prinesiti s seboj tudi nakaznico za meso, katere so stranke danes prejele pri krušnih komisijah.

Mlevske izkaznice. Vsled rajoniranja kmečkih mlinov in vsled splošne vpeljave mlevskih izkaznic, je dovoljeno oddajati žito v mletev le v gotove mline na podlagi mlevskih izkaznic, ki jih bo izdajal mestni magistat, gospodarski urad. Ker na ozemlju, spadajočem pod mesto Ljubljana, ni mlinov, se določijo za meščane mlini v okolici. Vsi producenti mesta Ljubljane se zato vabijo, da se tekom prihodnjega tedna zglase na magistratu v gospodarskem uradu in sporoče, v kateri mlin žele oddajati žito, da se upoštevajo njih želje pri določitvi mlinov po možnosti.

Jajca je utihotapljal. Trgovec Franc Račič iz Cerkelj na Dolenjskem je imel legitimacijo za nakup jajc, ki jih je imel pošiljati na mestno aprovizacijo ljubljansko. Sedaj ga je oblast izsledila, da je pošiljal večje množine jajc skrivoma v Brežice na tamošnjega trgovca Matheisa. Okrajno glavarstvo v Krškem je vsled tega Račiča za zadnja utihotapljena jajca kaznovalo z globo 200 kron, mestna aprovizacija ljubljanska pa mu je odvzela legitimacijo za nakupovanje jajc. Račič je na sumu, da je že delj časa utihotapljal jajca in druga živila na Štajersko in Hrvaško. Bržčas se bo imel v kratkem zagovarjati tudi pred sodiščem zaradi navijanja cen.

Nove najvišje cene za zgodnji krompir. Uradno so se določile za nakup krompirja pri producentu sledeče najvišje cene za zgodnji krompir: suh, prsti očiščen, brez kali, kifelčar po 60 kron, za druge vrste zgodnjega krompirja po 30 kron za 100 kg. Prekoračenje maksimalnih cen se najstrožje kaznuje.

C. kr. deželna vlada razglša najvišje cene za nadrobno prodajo svežih kumar in marelc. Pri kumarah veljajo cene za množino pod 10 kg. — Velike kumare (solate kumare), katerih tehta 5 komadov ali manj 1 kg do 19. avgusta 1917 v Ljubljani 60 vin., v drugih krajih na Kranjskem 48 vin., od 20. avgusta naprej 55 vin. ozir. 43 vin. — Velike kumare, katerih tehta 5 do 12 1 kg do 19. avgusta 70 vin. oz. 58 vin., od 20. avgusta naprej 65 vin. oz. 53 vin. — Majhne kumare (vločne kumare), katerih tehta 12 do 30 1 kg do 19. avgusta 1 K oz. 68 vin., od 20. avgusta naprej 95 vin. oz. 63 vin.

— Majhne kumare, katerih tehta 30 do 60 1 kg do 19. avgusta 1 K 20 vin. oz. 80 vin., od 20. avgusta naprej 1 K 15 vin. ozir. 75 vinarjev. — Sprednje cene se razumevajo za 1 kg zdravega, za trg sposobnega blaga. — Za kumare iz rastlinjakov ali pikolikumare (kumare, katerih šele nad 60 komadov tehta 1 kg) ne veljajo te najvišje cene. — Za nadrobno prodajo marelc razglša vlada: Pri nadrobni prodaji svežih marelc inozemskega dohoda, to je pri prodaji v množinah pod 5 kg porabnikom, se ne sinese preseči naslednje cene: Za marelc prve vrste (brezmadežno sadje brezhibne kakovosti) v Ljubljani K 340, na Kranjskem razen ljubljanskega mesta K 328, za marelc druge vrste (srednjeveliko sadje) v Ljubljani K 280, na Kranjskem razen ljubljanskega mesta K 260, za majhne marelc v Ljubljani K 2—, na Kranjskem razen ljubljanskega mesta K 184. — Te cene se razumevajo za 1 kg zdravega za trg sposobnega blaga. Pri prodaji marelc prve vrste, ki niso brezhibne kakovosti, mora se cena za 20 odstotkov znižati.

Jesenice. Aprovizacijski odbor, kojemu je bil na čelu g. župnik — duša pa g. trgovec Čufer — je sedaj v drugih rokah. G. župnik je odstopil, g. Čufer je moral k vojakom. Kako — zakaj — to so uganke. Ljudje šepetajo eno in drugo. Dobro bi bilo, da se pojasni javnosti: Zakaj je tako? — Sedaj načeluje aprovizacijskemu odboru gosp. Novak, zidarski mojster, ki je na splošno priljubljen in v obče spoštovan mož. Pomagal pa mu bo g. župan Čebulj. Kako pojde odslej — bomo še poročali. Temu aprovizacijskemu odboru so podrejeni vsi oni prebivalci občine Jesenic, ki niso v službi tovarne Kranjske industrijske družbe in c. kr. drž. železnice, kjer so lastne aprovizacije. — V petek je obiskal deželni predsednik grof Attems našo občino in si ogledal tovarniške naprave.

O rekvizijah vojaštva. 16. julija je bil razgovor štajerskih poslancev z ministrom za prehrano Höferjem. Razgovora so se udeležili razen slovenskih poslancev vsi štajerski poslanci. (Zakaj ne slovenski? Ali nima slovensko prebivalstvo s Štajerskega nobenih pritožb glede aprovizacije? To je res zelo čudno.) O tem razgovoru poročamo zato, ker so enake razmere glede rekvizicije vojaštva tudi pri nas. Poslanec sodrug Pongratz je dejal med drugim: V normalnih časih je Štajerska dobro preskrbljena z zelenjavo. Lansko leto je pa najela vojaška uprava kupovalce, ki so sklepali dajatvene pogodbe za cele vagone za različna taborišča. Zato ni prišlo za civilno prebivalstvo prav nič zelenjave na trg in mestni tržni organi so morali prosjati, da so spravili vsaj nekaj zelenjave na trg. V aprovizacijskem odboru sem predlagal, naj se prosi vojaško upravo, da sama prideluje poljske sadeže. Ljudi in prostora ima dovolj na razpolago. Storili niso prav nič. Pritisnila je še velika suša, vojaška uprava sklepa tudi letos pogodbe in pokupi vse. Ko smo se pritožili, nam je sporočila vojaška uprava, da je to njena pravica in da to sploh nikogar nič ne briga. Tudi s fronte prihajajo in pokupijo za najvišje cene vse. Da se izognejo določbam o najvišjih cenah, plačujejo dvojne cene in račun napravijo za dvojno količino, ki je seveda ne prejmejo. Minister Höfer je izjavil na pritožbe poslanca Pongratza, da bo govoril zaradi prodaje zelenjave z vojnim ministrom. Pri nas je prav tako. Kmetje rajše prodajajo vojaštvu, ker preplača vse, kakor domačinom. V bližini Ljubljane poznamo ženo, vdovo, ki ima šest majhnih otrok; v vsej vasi ne dobi kaplje mleka, ker ga kmetje rajše proda vojaštvu. Dolžnost vseh faktorjev, predvsem deželne vlade Kranjske je, da ukrenejo temeljite izpremembe v aprovizaciji, drugače bo prebivalstvo na Kranjskem stradalo, med tem ko rodi polje obilen sad. Zadnja, vse hvale

vredna odredba mestnega magistrata glede prodaje zelenjave na trgu, nima praktičnega uspeha, ker hodi vojaštvo na vrtove krakovskih branjevk in pokupi tam. Na trg pride pa manj kakor preje. — Na razgovoru je povedal štajerski deželni namestnik, da bodo prihodnji štirje tedni glede prehrane najhujši. Z ogrsko vlado se prično pogajanja v kratkem.

Razno.

* **Znamenja časa.** Justično ministrstvo v Avstriji je razposlalo vsem ravnateljstvom kaznilnic odlok, da se sme prinašati kaznencem jedila razen onih, ki se hitro pokvari. Kaznenci seveda ne dobivajo med vojno takšne hrane kakor v mirnem času. Meso po enkrat na teden, zvečer namesto prežganke zelenjavo.

* **Proti policaju.** V predmestju Prage je zalotil stražnik delavko Marijo Pštrosovo, ki se je „aprovizionirala“ s tuje njive. Ko jo je hotel aretirati, se je zoperstavljala in klicala ljudi na pomoč. Zbrala se je hitro četa 400 oseb, ki so pomagali delavki, ozmerjali stražnika in ga pričeli kamnati. Stražnik ni razginal prej množice, da je prišla izdatna pomoč, njegovih tovarišev, ki so potegnili sablje.

* **Soloobvezne otroke zapirajo.** V Ašu na Češkem so bile 18. marca demonstracije. V mestu se je bila namreč raznesla vest, da dele peki kruh brez kart. Pred pekarnjami se je zbralo seveda mnogo ljudi, ki so prav glasno zahtevali kruh. Ob enajstih dopoldne so prihajali otroci iz šole. Otroci so se tudi postavili med čakajoče. Peki so hoteli zapreti trgovine, a žene in otroci so vdrli vanje in odnesli kruh in moko. Vsled teh dogodkov je bilo obtoženih pred okrožnim sodiščem v Hebu 14 soloobveznih otrok, šest mladoletnih oseb in pet žen, starih nad 18 let. Obsojeni so bili zločina javnega nasilstva na ječo od 14 dni do treh tednov, obtoženci, ki še niso stari 14 let, bodo zaprti na samotnem kraju po tri dni.

* **Najprej stradajo, potem jih zapro.** V Strigavi, v nemški Šleziji, se je zbralo 29. junija pred uradom deželnega svetnika okolo 1000 zelo razburjenih oseb. V kraju ni bilo že več dni ne krompirja, ne kruha. Nekaj časa so ljudje verjeli obljubam, da bo kmalu boljše. Ko le ni bilo živila, so šle žene k deželnemu svetniku, da mu povedo same o teh stvareh. Prišlo je do burnih prizorov. Svetnik je poklical vojaštvo in policije. Razburjena množica je pričela metati kamenje na hišo. Aretirali so prav mnogo oseb. Prvih osem obtožencev, sedem žen in en mož, so sodili sedaj pred vojnim sodiščem v Schweinitzu. Obtoženi tovarniški delavec Stehr je bil obsojen na poldrugo leto ječe in triletno izgubo državljskih pravic. Ena žena je dobila eno leto in devet mesecev zapora, ostale po sedem do devet mesecev. Predsednik sodišča je govoril v utemeljevanju obtožnice

o tistih, ki so našuntali te ljudi in mislil na socialne demokrate. Končno se je izrazil ta gospod, da so socialni demokrate „podli psi“.

Vojna.

AVSTRIJSKO VOJNO POROČILO.

Dunaj, 19. julija. (Kor. urad.) Uradno se razglša:

Zavezniki so odgovorili na napad Rusov danes zjutraj tako, da smo danes podvzeli v vzhodni Galiciji protiofenzivo in prebili ruske črte vzhodno Zborova in ob zgornjem Seretu.

* * *

NEMSKO VOJNO POROČILO.

Berlin, 19. julija. (Kor. urad.) Wolffov urad poroča:

Veliki glavni stan.

Izzvani po ofenzivi, ki jo je podvzela ruska armada na povelje svoje vlade kljub zagotovitvi o miru, smo pričeli v Galiciji protinapad. Nemški zbori so prebili postojanke Rusov vzhodno Zborova na široki bojni črti.

„**ASANOL**“ ima presenetljiv uspeh pri pokončanju žoharjev, ščurkov, mravelj itd. Ena škatljica stane 1 krono.

„**Piff - Paff**“ (nadomestilo za podganjo smrt) najboljšo sredstvo za streljanje podgan in miši. 1 pušica stane K 1.50.

„**St. Valentinov redilni prašek za prešiče**“ je edino uspešno pri prebavi krme, zaradi tega izredno redi meso in tolašce. 1 zavojček stane 1 krono.

Dobi se vseh prodajalnih konsumnega društva za Ljubljano in okolico.

Učiteljska tiskarna

LJUBLJANA, Frančiškanska ulica št. 6.

registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za shode in veselice.

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd.

Stereotipija. Litografija.

Konsumno društvo

za Ljubljano in okolico

r. z. z. o. z.

v Ljubljani.

Pisarna: Ljubljana-Šiška, Kolodvorska ul. 56.

Osrednje skladišče: Kolodvorska ulica 56.

Prodajalne:

1. Ljubljana—Šiška, Kolodvorska ulica 56.
2. „ Sodne ulice 4.
3. „ Krakovski nasip 10.
4. „ Udmat, Bohoričeva ulica 12.
5. Vič—Glince, Tržaška cesta.
6. Vič—Rožna dolina 165.
7. Tržič na Gorenjskem.
8. Sava (okr. Jesenice) na Gorenjskem.
9. Jesenice na Gorenjskem.
10. Koroška Bela—Javornik.

Prodaja se le članom.

Pristopnina 1 K.

Delež 40 K.

V letu 1916-17 (od 1. julija 1916 do 30. junija 1917) se je oddalo blaga med zadržnike za 2,000.000 kron.

Zadružnikov (30. jun. 1917): 2500 rodbin.

Družbeno premoženje 1. junija 1917:

Rezervni zaklad K 20.400.
Dispozicijski K 11.750.
Bolniški K 15.000.
Pogrebni K 1.000.
Penzijski K 6.000.
Deležni K 60.000.

F. BATJEL

Prej v Gorici.

Ljubljana, Stari trg 28

Moška in ženska dvokolesa
še s staro pnevmatiko

šivalni in pisalni stroji, gramofoni, električne žepne svetilke.

Najboljše baterije.

Posebno nizka cena za preprodajalce.

Mehanična delavnica na Starem trgu št. 11.

Vsa pohištvena in stavbena mizarska dela

prevzame

Produktivna zadruga ljubljanskih mizarjev

reg. zadruga z om. poroštvom

Vič-Glince pri Ljubljani

po izredno solidnih cenah in jamči za dobro izvršbo.

Ima že doslej najboljše reference.